

Welkom!

Bijeenkomst 27 januari 2010 te Lierop

Effectieve stikstofbemesting op zand;
alternatieven in het perspectief van toekomstige ontwikkelingen

Bedrijvennetwerk Bodem & Bemesting

Programma:

- 15.30 – 15.45 Ontvangst
- 15.45 – 15.50 Welkom en inleiding
Sjef Staps
- 15-50 - 16.00 Inleiding op het bedrijf, vruchtwisseling, etc.
Jan van Lierop
- 16.00 – 16.30 Toelichting project en resultaten 2 jaar proefveld “Minder en Anders Bemesten”
Sjef Staps, Coen ter Berg
- 16.30 – 17.30 Rondleiding
- 17.30 – 18.15 Pauze; soep en broodjes
- 18.15 – 18.45 Projectresultaten in het perspectief van ontwikkelingen van regelgeving: wat zijn de consequenties voor telen op zandgrond in de toekomst?
Coen ter Berg
- 18.45 – 19.00 Discussie en afsluiting
Coen ter Berg, Sjef Staps

Nieuw Bedrijvennetwerk: Bodem & Bemesting

Uitvoering:

- Louis Bolk Instituut (+ projectleiding)
- Coen ter Berg
- DLV-Plant

I.s.m. Groenhorst college

Informatie:

- www.biokennis.nl
- www.louisbolk.nl
- www.ppo.wur.nl
- www.bodemacademie.nl
- Bodemacademie e-Nieuwsbrief
- s.staps@louisbolk.nl

Project Minder en Anders Bemesten (MAB)

Achtergrond (vooruitlopend op regelgeving):

- Hoe stikstof ten volle benutten (vanuit grkl)
- P-evenwicht
- Goede resultaten met minder mest?
- Milieu
- Gesloten kringlopen
- Minder afhankelijk van dierlijke mest

Doel project

Minder en Anders Bemesten (MAB):

Verder ontwikkelen van nieuwe strategieën voor inzet van mest van biologische oorsprong met:

- Gelijke of hogere opbrengsten
- Verbetering productkwaliteit
- Handhaven of verbeteren duurzame bodemvruchtbaarheid

MAB: locaties Veldexperimenten

Joost van Strien, Ens.
Zavel, extensief.
Optimale niet-dierlijke
bemesting,
Teelt: spinazie

Gerard Lanting, Oosterhesselen.
Zand, extensief.
Vermindering drijfmestgift.
Teelt: pompoen

Mts Rozendaal, Strijen
Klei, intensief
Vervanging dierlijke
mest door gras/klaver.
Teelt: courgette, kool

Jan van Lierop, Mierlo
Zand, intensief.
Lagere N-doseringen
Teelt: Venkel, andijvie

Mierlo:

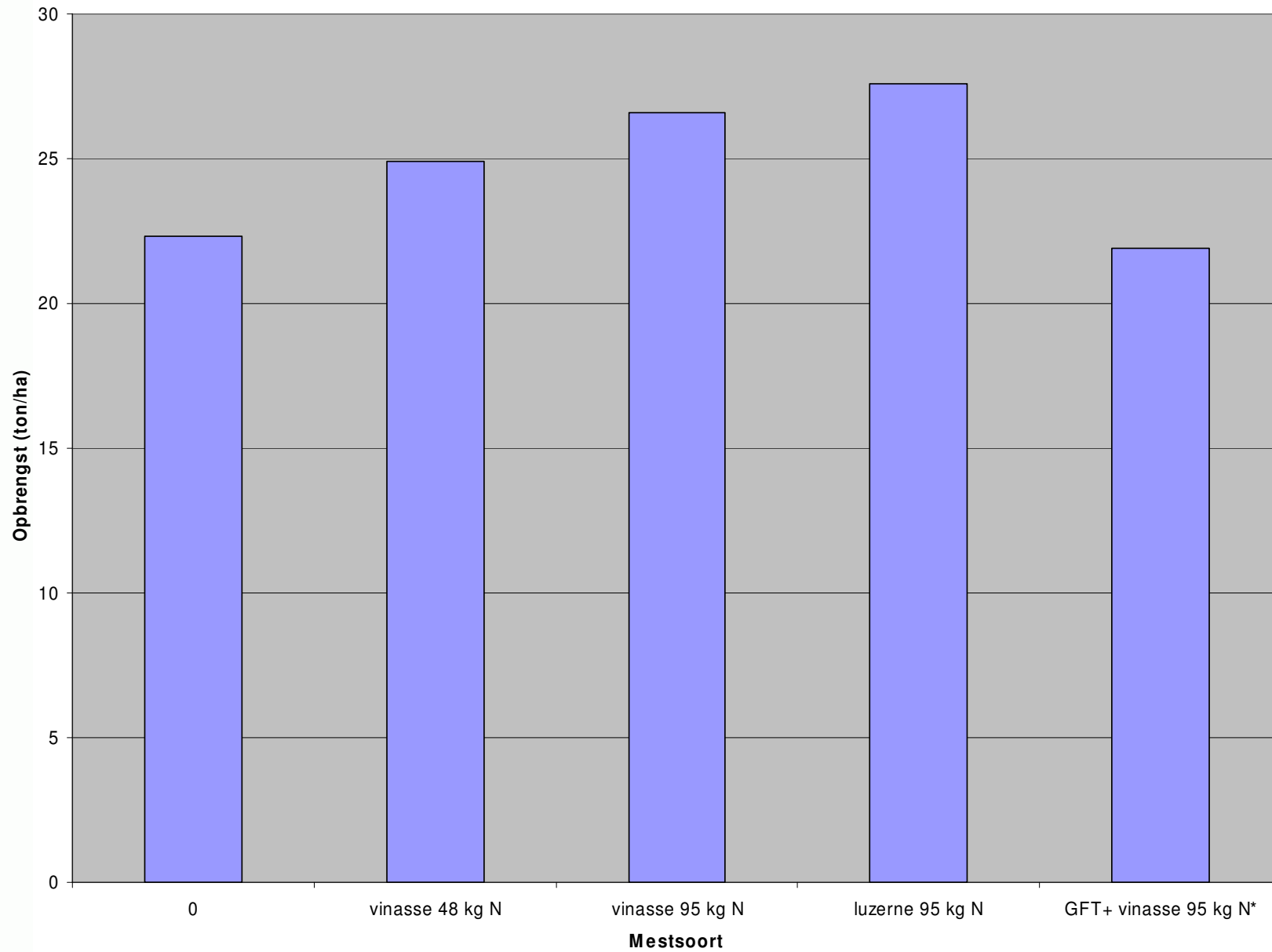
Onderzoeksvraag:

Is het mogelijk voor intensieve biologisch systemen om de stikstof uitspoeling te beperken met behoud van productie en productkwaliteit ?

Mierlo, 2008: venkel, 5 varianten:

1. Geen bemesting (0)
2. Vinasse (48 ton/ha)
3. Vinasse (95 ton/ha)
4. Luzerne (95 ton/ha)
5. GFT+vinasse (95 ton/ha)

Opbrengst venkel voor verschillende meststoffen (ton/ha)

LOUIS BOLK
I N S T I T U U T

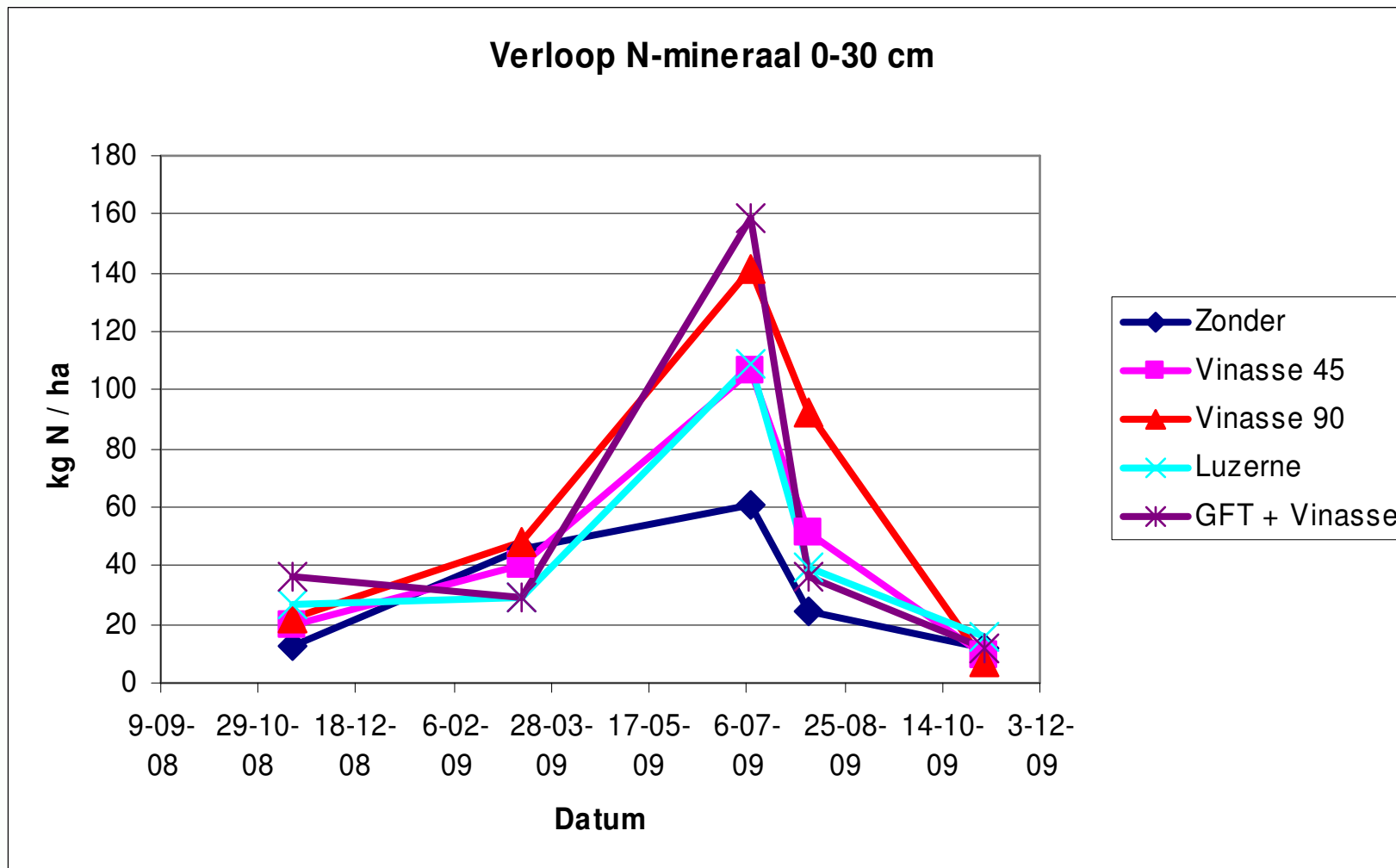
Resultaten Mierlo, 2008:

- Bemesting kan omlaag (< 95 kg N/ha)
- Luzerne geeft vergelijkbare opbrengst als vinasse

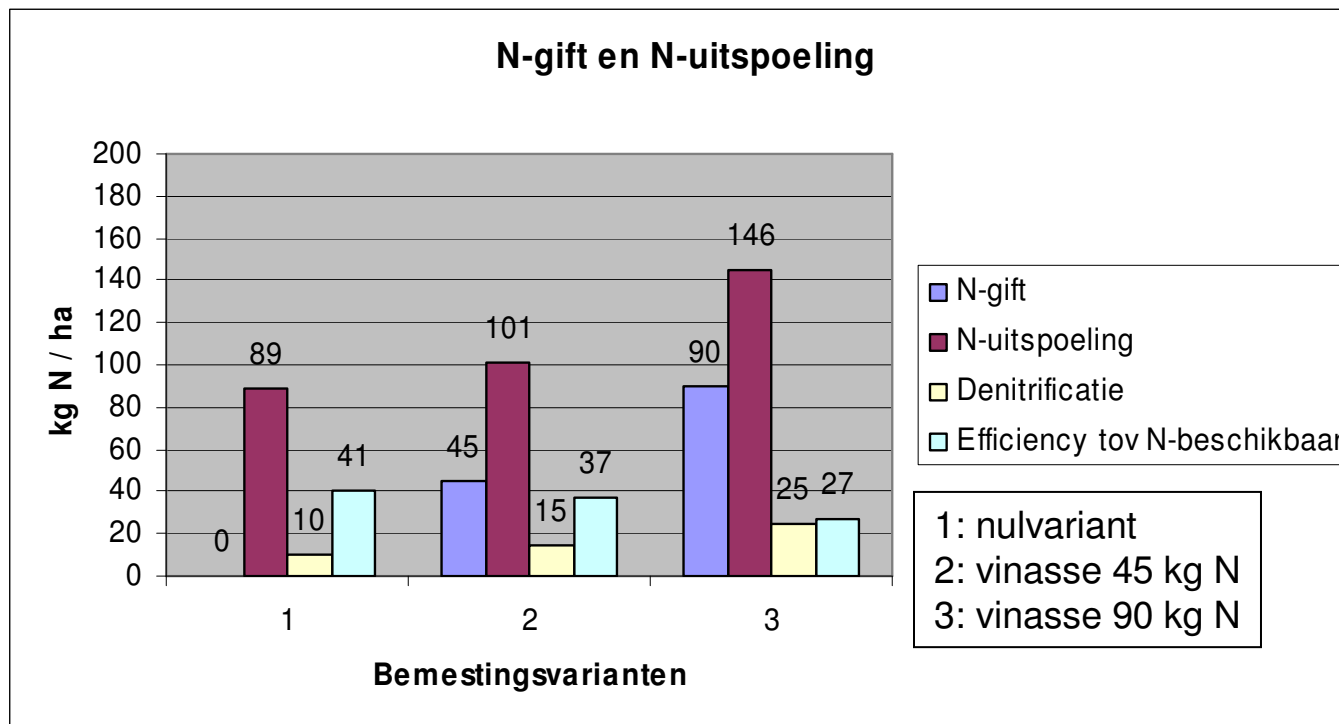
Mierlo, 2009: andijvie

Varianten (als in 2008):

1. Geen bemesting (0)
2. Vinasse (48 ton/ha)
3. Vinasse (95 ton/ha)
4. Luzerne (95 ton/ha)
5. GFT+vinasse (95 ton/ha)

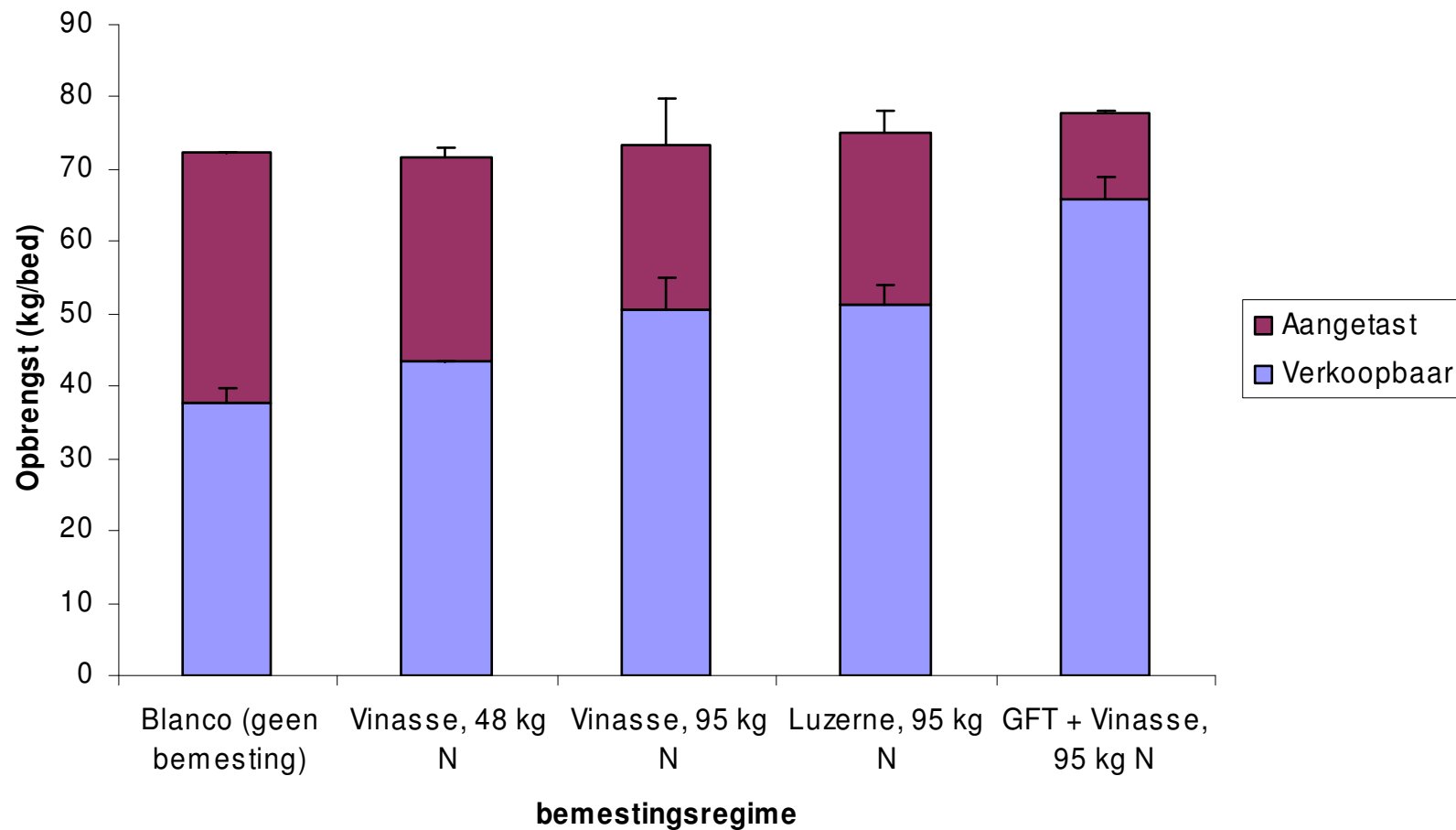

Samenvatting N-resultaten 2009

- Meer bemesting → meer uitspoeling
- Bemesting van 45 → 90: uitspoeling neemt toe met 45 (rendement 0)
- Meer bemesting leidt niet tot meer opbrengst
- Systeem was kennelijk al bijna “verzadigd” met N;
- Ook zonder bemesting is er voldoende N voor gewasopbrengst
- Reden: * korte groeiduur, * geringe N-opname (43-49 kg), start teelt eind juni (dus al veel bodem-N door mineralisatie)

Opbrengst andijvie, 2010

(betreft opbrengst in kg per 17 meter bemonsterd bed)

Voortzetting 2010:

- In prei
- Bepaling bemestingsgift aan de hand van nulmeting N-min
- ...

Oosterhesselen (Drenthe),

Gerard Lanting:

vermindering drijfmestgift in pompoen

Onderzoeksvragen:

Hoeveel drijfmest is nodig om met compost als basis-meststof:

- hoge productie te halen
- bodemvruchtbaarheid te behouden/verbeteren
- binnen nieuwe biologische bemestingsnormen te blijven

Proefopzet:

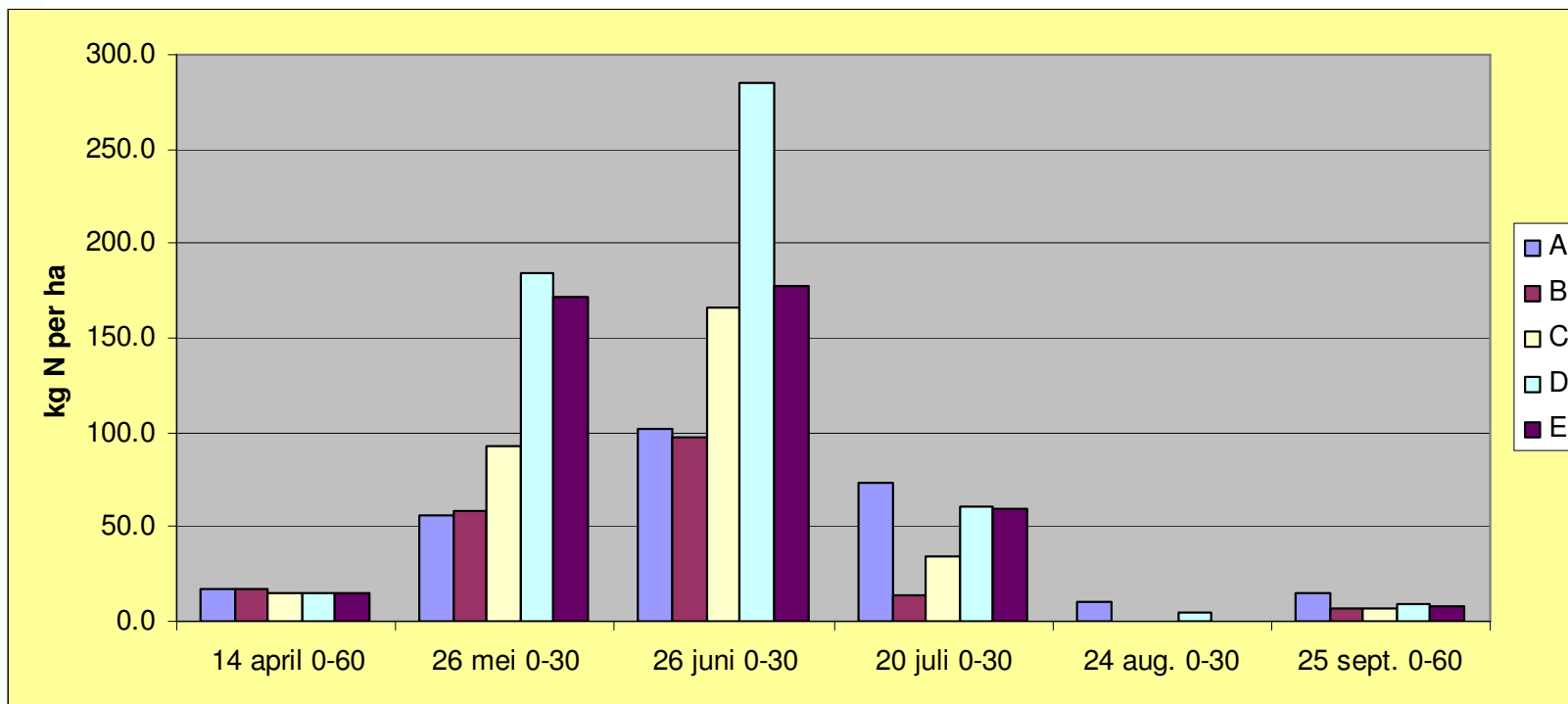
4 behandelingen:

1. 40 ton compost
2. 40 ton compost + 15 m³ vdm
3. 40 ton compost + 25 m³ vdm
4. 40 ton compost + 35 m³ vdm

Extra:

braakveldje → geen mest en gewas

N_{min}-gehalten in de tijd

A: braak: bemesting noch gewas

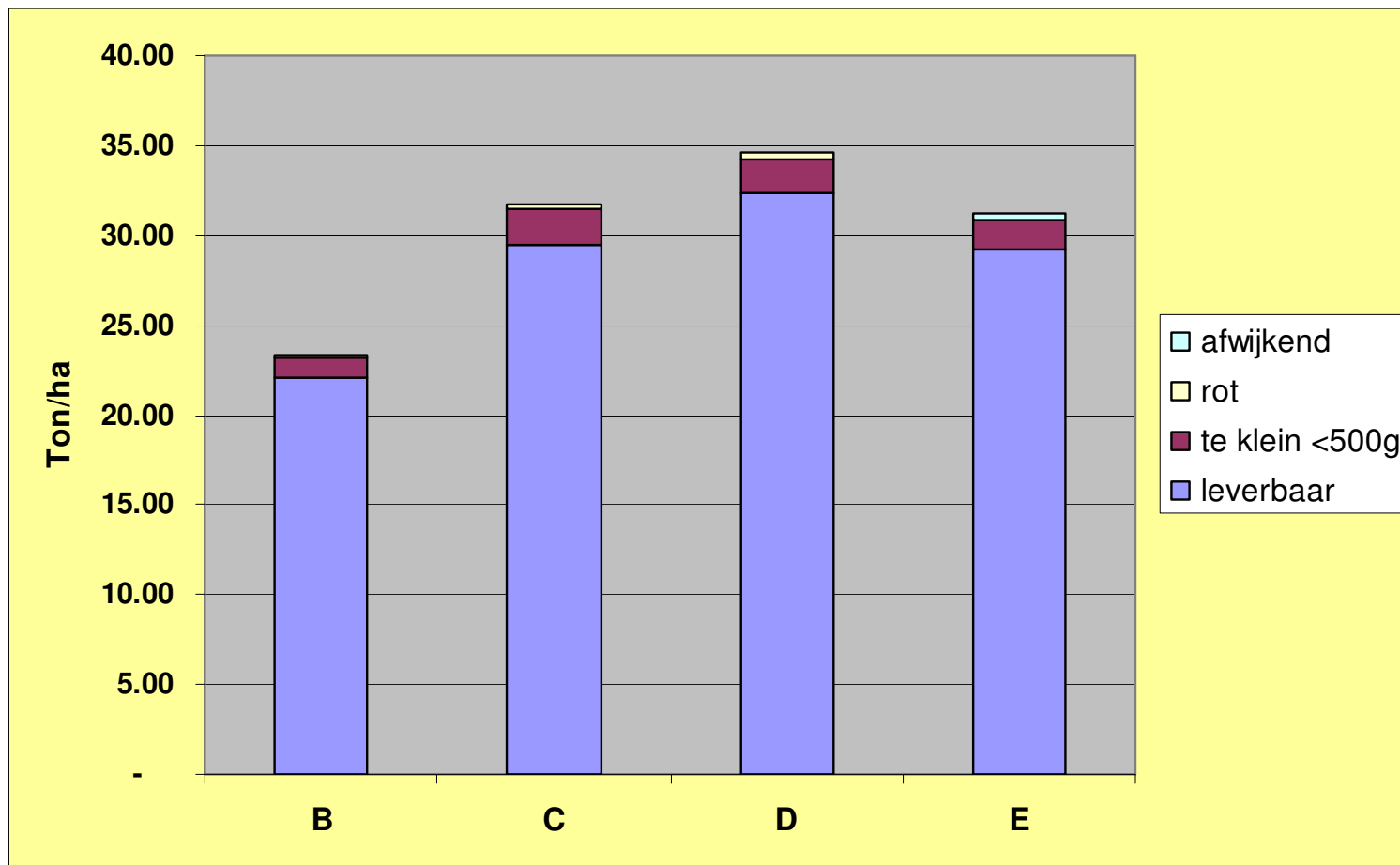
B: 40 ton compost

C: 40 ton compost + 15 m³ varkensdrijfmest

D: 40 ton compost + 35 m³ varkensdrijfmest

E: 40 ton compost + 25 m³ varkensdrijfmest

Opbrengsten pompoen

B: 40 ton compost

C: 40 ton compost + 15 m3 varkensdrijfmest

D: 40 ton compost + 35 m3 varkensdrijfmest

E: 40 ton compost + 25 m3 varkensdrijfmest

Conclusies:

- Opbrengst is hoogste bij hoogste bemestingsniveau
- Maar: opbrengst bij 15 en 25 m³ nauwelijks verschillend en “slechts” 10% lager dan bij 35 m³
- Pompoenen bij lagere bemestingsniveaus verder afgerijpt
- N_{min} in het profiel in alle gevallen leeg: bij hogere bemesting zit N met name in nieuwe ranken en niet-afgerijpte pompoenen

Voortzetting 2010:

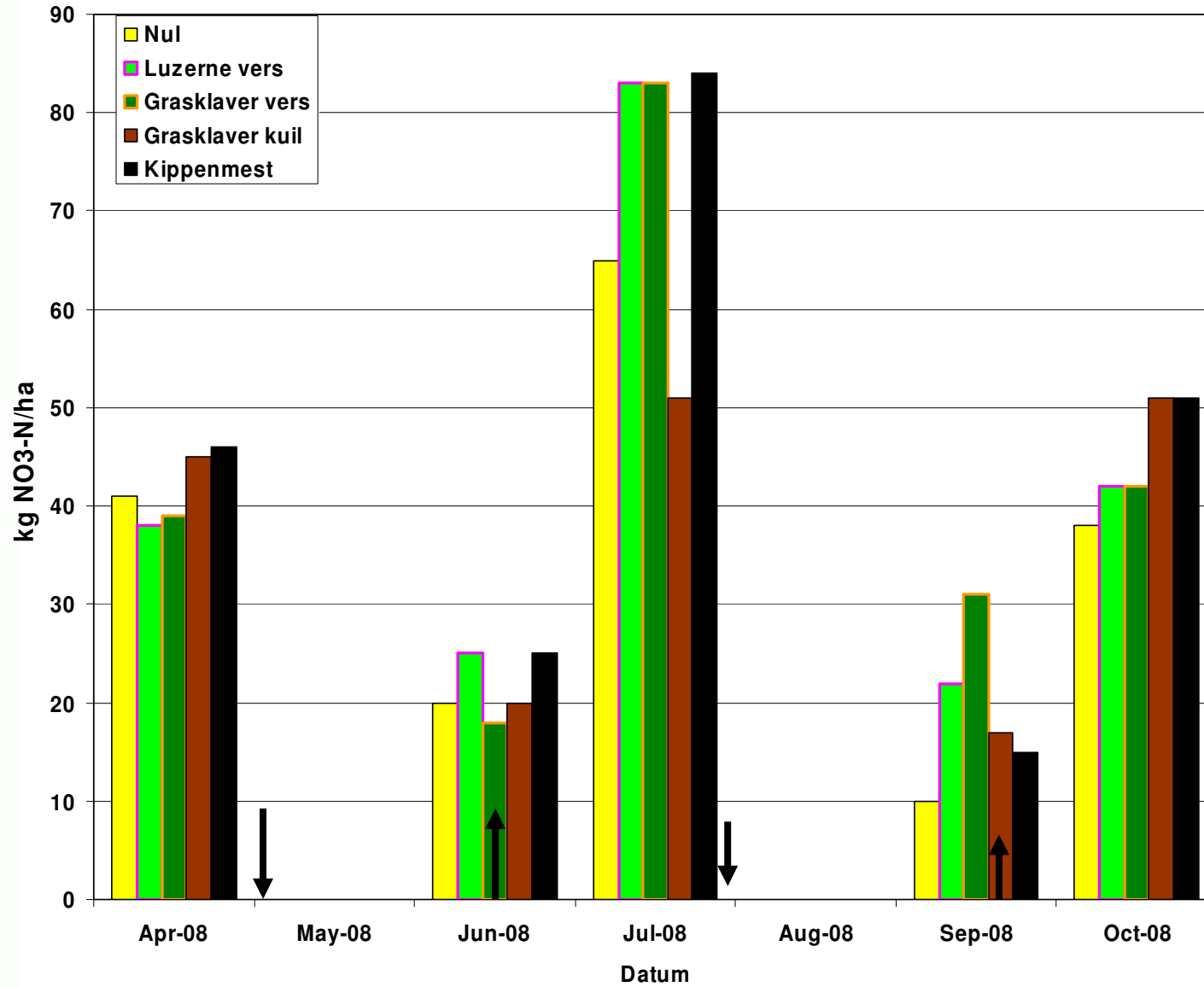
- Meten van effect verschillende bemestingsniveaus na 1 jaar
- Opnieuw aanleggen van vergelijking in pompoen met mogelijk andere (biologische) mestsoorten

Ens (Noord-Oost-Polder)

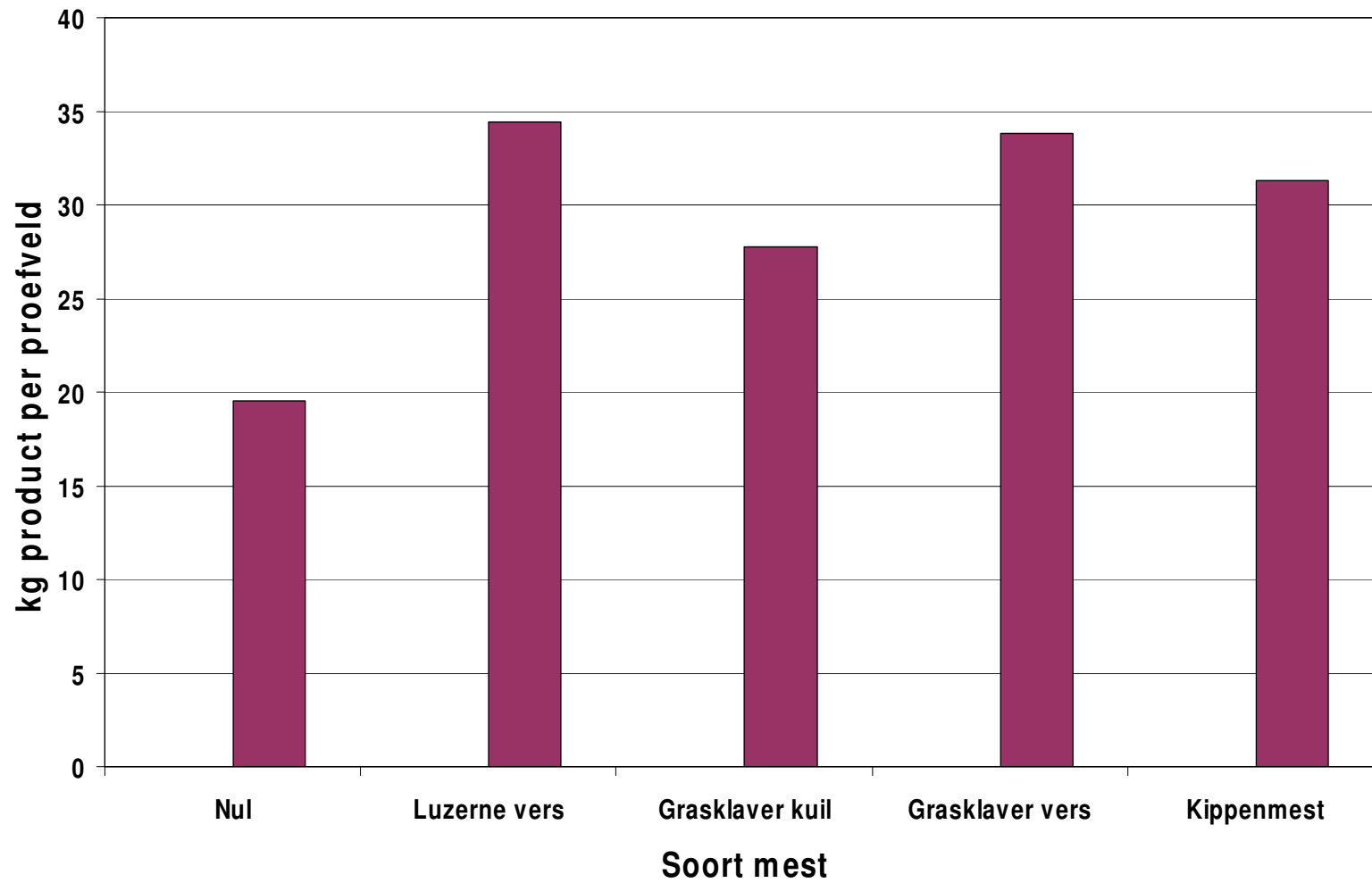
Joost van Strien:

toepassing van vlinderbloemigen als
alternatief voor dierlijke mest

Nmin (kg NO₃-N/ha) bij verschillende mestsoorten (2008)

Opbrengst spinazie bij verschillende mestsoorten (2008)

Vers gewicht spinazie (oogst)

Opbrengst 2de teelt spinazie (snede1, Ens, 2009)

